

На основу чл. 13. и 23. Закона о репродуктивном материјалу шумског дрвећа („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 8/05),

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде, доноси

ПРАВИЛНИК

о признавању полазног материјала и контроли производње репродуктивног материјала шумског дрвећа

„Службени гласник РС”, бр. 76 од 2. септембра 2005, 105 од 28. новембра 2005, 83 од 12. октобра 2009.

I. УВОДНА ОДРЕДБА

1. Предмет

Члан 1.

Овим правилником ближе се прописује садржина пријаве за признавање полазног материјала, услове које треба да испуњава полазни материјал за производњу репродуктивног материјала, начин и поступак његовог признавања, садржина и начин вођења регистра **образац и садржина Националне листе признатог полазног материјала***, као и начин и поступак вршења контроле производње, образац пријаве за контролу производње, образац записника о контроли у току процеса производње и образац уверења о пореклу репродуктивног материјала.

*Службени гласник РС, број 83/2009

II. ПРИЗНАВАЊЕ ПОЛАЗНОГ МАТЕРИЈАЛА

1. Пријава за признавање полазног материјала

Члан 2.

Поступак признавања полазног материјала покреће се пријавом која се подноси на одговарајућем обрасцу који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део, и то:

- Пријава за признавање полазног материјала за производњу репродуктивног материјала познатог порекла – Образац бр. 1;
- Пријава за признавање полазног материјала за производњу селекционисаног и квалификованог репродуктивног материјала – Образац бр. 2;
- Пријава за признавање полазног материјала за производњу тестираног (сортног) репродуктивног материјала – Образац бр. 3.

Уз пријаву за признавање семенске плантаже као полазног материјала за производњу репродуктивног материјала подноси се и пројекат о њеном оснивању, који садржи податке о: начину оснивања са скицом, пореклу полазног материјала, броју генотипова употребљених за оснивање и друге неопходне податке.

Пријаву из става 1. алинеја трећа овог члана подноси оплемењивач или његов овлашћени заступник, пре почетка тестирања.

2. Признавање полазног материјала за производњу репродуктивног материјала познатог порекла и селекционисаног репродуктивног материјала

Члан 3.

Признаће се као полазни материјал за производњу репродуктивног материјала познатог порекла извор семена ако:

- се налази унутар региона провенијенције;

- је позната локација (газдинска јединица, одељење, одсек, односно општина и катастарска општина) и надморска висина на којој се налази извор семена;

- је утврђено порекло извора семена (аутохтоно – неаутохтоно, или непознато).

Аутохтоно порекло, у смислу става 1. овог члана подразумева да су стабла, односно састојина, континуирано обнављани природним путем или су настали вештачки, од репродуктивног материјала сакупљеног у истој састојини или у аутохтоној састојини из непосредне близине.

Члан 4.

Признаће се као полазни материјал за производњу селекционисаног репродуктивног материјала састојина ако је:

- на основу писане евиденције или на други одговарајући начин утврђено да ли је састојина аутохтоног, неаутохтоног или непознатог порекла; за састојину неаутохтоног порекла навести одакле потиче репродуктивни материјал од кога је основана;

- изолована, односно довољно удаљена од осталих састојина исте врсте или састојина сродних врста или варијетета, тако да је онемогућено нежељено опрашивање, нарочито тамо где је састојина аутохтоног порекла окружена састојинама неаутохтоног или непознатог порекла;

- сачињена од једне или више група стабала која су равномерно распоређена и за дате услове терена довољно бројна да обезбеде одговарајуће међусобно опрашивање и избегну самоопрашивање;

- чине стабла такве старости или развојног стадијума да критеријуми који су услов за признавање могу да буду јасно оцењени;

- довољне униформности, односно са нормалним степеном индивидуалних варијација морфолошких особина стабала;

- извршено уклањање стабала нежељених врста и особина;

- прилагођена преовлађујућим еколошким условима региона провенијенције коме припада;

- доброг здравственог стања и није изложена јачем негативном деловању изазивача болести, штеточина и аерозагађења;

- производња дрвне запремине већа од уобичајене у сличним еколошким и газдинским условима;

- дрвна запремина доброг квалитета, највећи број стабала у састојини изразито добрих морфолошких особина: правости и облости дебла, правилно обликоване крошње одговарајуће величине у односу на стабло и доброг природног чишћења од грана;

- мали проценат рачвастих и усуканих стабала.

Члан 5.

Министарство надлежно за послове шумарства (у даљем тексту: Министарство), односно предузеће или друго правно лице коме је поверено вршење стручних послова признавања полазног материјала за производњу репродуктивног материјала познатог порекла и селекционисаног репродуктивног материјала, на основу пријаве из члана 2. овог правилника утврђује записником тачност података наведених у пријави, оправданост избора предложеног полазног материјала, веродостојност извршеног аналитичког оцењивања (бонитирања) одређених спољних карактеристика стабала, предложених мера газдовања, као и начин и рокове за спровођење тих мера.

3. Признавање полазног материјала за производњу квалификованог репродуктивног материјала

Члан 6.

Као полазни материјал за производњу квалификованог репродуктивног материјала признаће се:

1) семенска плантажа, ако:

- је од стране комисије за признавање полазног материјала за производњу квалификованог и тестираног репродуктивног материјала коју образује министар надлежан за послове шумарства (у даљем тексту: Комисија за признавање материјала) констатован тип плантаже (генеративна – вегетативна), врста дрвећа од које је основана, циљ оснивања, шема распореда стабала у простору, изолованост од исте или сродних врста или варијетета, као и било која промена наведеног;

- су клонови или фамилије од којих је основана одабрани на основу њихових спољашњих особина, а нарочито испуњености услова из члана 4. алинеја четврта. и алинеје од седме до једанаесте овог правилника;

- су клонови или фамилије од којих је основана плантажа сађени према шеми која је одобрена од стране министарства, и то тако да могу бити идентификовани на терену;

- су комисији достављени критеријуми и докази о извршеним селективним проредима;
- се плантажом газдује и семе производи тако да су остварени циљеви њеног оснивања;
- је верификационим тестом утврђен проценат хибрида у репродуктивном материјалу, када је семенска плантажа намењена за производњу хибрида.

2) родитељска стабла, ако:

- су одабрана на основу њихових спољашњих особина, а нарочито испуњености услова из члана 4. алинеје четврта и седма овог правилника или су одабрани због могућности њиховог укрштања;
- су циљеви, шема укрштања и систем опрашивања, компоненте (клонови, фамилије), изолованост, локација, као и било која значајна промена наведеног, одобрени и регистровани од стране Комисије за признавање материјала;
- су идентитет, број и пропорција учешћа родитељских стабала у смеси одобрени и регистровани од стране комисије;
- је верификационим тестом утврђен проценат хибрида у репродуктивном материјалу, када су родитељска стабла намењена за производњу хибрида.

3) клон, ако:

- може да буде идентификован на основу особина због којих се признаје и региструје као клон;
- је вредност клона доказана искуствено или у огледима;
- је матична биљка (ортета) одабрана за производњу клона због њених спољашњих особина, као и испуњености услова из члана 4. алинеја четврта и алинеје од седме до једанаесте овог правилника.

Приликом признавања клона Комисија за признавање материјала може да утврди највећи могући број индивидуа (рамета) једног клона које ће се произвести, или период времена (број година) у коме ће се производити репродуктивни материјал једног клона.

4) клонска смеша, ако:

- испуњава услове из подтачке 3) овог члана;
- су идентитет, број и пропорција учешћа клонова у клонској смеси, затим метод селекције и полазни материјал за производњу клона одобрени и регистровани од стране комисије Министарства;
- садржи довољан број јединки да обезбеђује генетски диверзитет.

Приликом признавања клонске смеше Министарство може да утврди највећи могући број индивидуа (рамета) једне клонске смеше које ће се произвести, или период времена (број година) у коме ће се производити репродуктивни материјал из те клонске смеше.

4. Признавање полазног материјала за производњу тестираног (сортног) репродуктивног материјала

Члан 7.

Материјал за производњу тестираног (сортног) репродуктивног материјала признаће се као полазни материјал ако:

- испуњава одговарајуће услове **из члана 4.*** или члана 6. овог правилника;
- је због особина значајних за шумарство (запремински прираст, отпорност на економски значајне биљне болести и штеточине, адаптираност на услове средине, квалитет дрвета и др.) оцењен као супериоран у компаративним тестовима или генетском оценом делова полазног материјала (у даљем тексту: тестирање).

Признати полазни материјал из става 1. овог члана представља сорту у смислу прописа који се односе на сорте шумског биља.

*Службени гласник РС, број 105/2005

Члан 8.

Ако је супериорност полазног материјала утврђена у односу на само једну особину значајну за шумарство, вредности још најмање две значајне особине морају имати најмање просечне вредности стандарда за те особине.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана изједначеност просечних вредности најмање две особине тестираног полазног материјала и стандарда није неопходна ако је особина због које се врши тестирање полазног материјала суштинска за преживљавање у екстремним еколошким условима.

*Службени гласник РС, број 105/2005

5. Тестирање репродуктивног материјала

Члан 9.

Уз пријаву за признавање полазног материјала за производњу тестираног репродуктивног материјала, подносилац пријаве доставља Министарству документацију која садржи следеће податке о полазном материјалу:

- врсти,
- пореклу,
- изолованости од опрашивања,
- старости стабала,
- клими, врсти земљишта и геолошкој подлози на којој расте полазни материјал,
- начину оснивања, газдовања и претходном коришћењу,
- евентуалним биотским и абиотским оштећењима,
- резултатима – вредностима особине због које се врши тестирање у време подношења захтева.

Подносилац захтева из става 1. овог члана доставља Министарству и репродуктивни материјал у количини која је потребна за тестирање.

Члан 10.

Тестирање репродуктивног материјала врши се у огледним пољима на најмање три локалитета, методом случајног распореда понављања.

У зависности од уједначености станишних услова, очекиваних различитости у резултатима и др, огледно поље се састоји од најмање онолико парцела колико је потребно да би добијени резултати имали статистичку вредност, с тим што број парцела не може бити мањи од три.

Број биљака на свакој парцели мора бити довољан да обезбеди оцену особине због које се тестирање врши.

Члан 11.

У зависности од особине која се испитује, трајање тестирања репродуктивног материјала у огледном пољу траје најмање 10 година.

Одлуку о дужини тестирања доноси комисија коју образује министар надлежан за послове шумарства (у даљем тексту: Комисија).

Члан 12.

Тестирање се по правилу врши у односу на неколико претходно одабраних и одобрених стандарда.

Тестирање се на свим огледним пољима врши у односу на исте стандарде.

Изузетно, уз одобрење Министарства, тестирање у огледним пољима се може вршити у односу на различите стандарде.

Министарство може, на основу образложеног предлога подносиоца пријаве за тестирање, да одобри замену стандарда врстом најсличнијом стандарду у особини која се испитује.

Члан 13.

Као стандард употребиће се селекционисан или тестиран репродуктивни материјал полазног материјала код кога је особина значајна за шумарство, због које се врши тестирање, нарочито изражена и позната у дужем периоду времена

у подручју у коме се тестирање врши.

Као стандард за тестирање вештачких хибрида употребиће се, уколико је могуће, оба родитељска стабла.

Члан 14.

Репродуктивни материјал полазног материјала за који је поднет захтев за признавање и репродуктивни материјал стандарда морају испуњавати следеће услове:

- да у потпуности репрезентују полазни материјал од кога су произведени;

- да у погледу здравственог стања испуњавају услове утврђене прописима који се односе на заштиту биља од болести и штеточина;
 - да су на исте старости и квалитета;
 - да су на исти начин и у исто време сејани, односно сађени, и на исти начин третирани у току тестирања.
- Семе од кога се производи репродуктивни материјал из става 1. овог члана сакупља се у години пуног урода, на начин који обезбеђује репрезентативност полазног материјала, осим у случају вештачког опрашивања. Вегетативни репродуктивни материјал који се тестира мора потицати од једне индивидуе.

6. Резултати тестирања

Члан 15.

Резултати тестирања представљају се нумерички и обрађују применом међународно признатих статистичких метода, за сваку испитивану особину.

Висински и дебљински прираст одређују се на крају прве и последње године испитивања, а запремински прираст на крају вегетације последње године испитивања. Запремински прираст се одређује анализом средњег стабла из сваког понављања.

Члан 16.

Комисија проверава резултате добијене у време оцењивања особине због које се врши тестирање и о томе сачињава записник.

На основу резултата тестирања комисија министарства оцењује да ли су испуњени услови за признавање полазног материјала за производњу тестираног материјала.

Члан 17.

После признавања полазног материјала јавно се објављују резултати тестирања за сваку испитивану особину, као и подаци о примењеној методологији тестирања, могућим ограничењима у коришћењу тестираног репродуктивног материјала, о подручју у коме се препоручује његово коришћење и сл.

7. Генетска оцена делова полазног материјала

Члан 18.

Семенска плантажа, родитељска стабла, клон и клонска смеша могу бити признати као полазни материјал за производњу тестираног репродуктивног материјала на основу генетске оцене њихових делова.

Министарство решењем одобрава подносиоцу пријаве за тестирање спровођење генетске оцене делова полазног материјала.

Члан 19.

Власник, односно корисник полазног материјала доставиће министарству документацију о идентитету, пореклу и шеми укрштања која је примењена за производњу репродуктивног материјала који се оцењује.

Члан 20.

Генетска оцена делова полазног материјала врши се:

- испитивањем генетских особина од њих добијеног репродуктивног материјала, и
- тестирањем на најмање две локације, при чему еколошки услови најмање једне локације морају одговарати условима у којима ће се репродуктивни материјал најчешће употребљавати.

Члан 21.

Генетска оцена супериорности врши се у односу на једну или више особина референтне популације, при чему се утврђује и да ли је било која значајна особина репродуктивног материјала који се оцењује инфериорна у односу на референтну популацију.

8. Рани тестови и условно признавање полазног материјала за производњу тестираног репродуктивног материјала

Члан 22.

Признаће се условно полазни материјал за производњу тестираног репродуктивног материјала ако прелиминарни резултати тестирања покажу супериорност репродуктивног материјала у односу на стандард у особици која се оцењује тестирањем.

Супериорност условно признатог полазног материјала мора бити поново потврђена у интервалу од пет до десет година.

Члан 23.

Министарство може признати резултате тестирања репродуктивног материјала у расаднику, стакленику или лабораторији као ране тестове за условно признавање полазног материјала за производњу тестираног репродуктивног материјала, уколико је доказана корелација између резултата остварених у раним тестовима и каснијим фазама развоја тог материјала у шуми.

III. УВЕРЕЊЕ О ПРИЗНАТОМ ПОЛАЗНОМ МАТЕРИЈАЛУ

Члан 24.

Министарство уписује у Регистар региона провенијенције и признатог полазног материјала за производњу репродуктивног материјала полазни материјал за који се утврди да испуњава услове из чл. 3, 4, 6. и 7. овог правилника.

Министарство издаје уверење о признатом полазног материјалу из става 1. овог члана на Обрасцу бр. 4, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

IV. РЕГИСТАР РЕГИОНА ПРОВЕНИЈЕНЦИЈЕ И ПРИЗНАТОГ ПОЛАЗНОГ МАТЕРИЈАЛА ЗА ПРОИЗВОДЊУ РЕПРОДУКТИВНОГ МАТЕРИЈАЛА

Члан 25.

Регистар региона провенијенције и признатог полазног материјала за производњу репродуктивног материјала (у даљем тексту: Регистар), садржи:

- регистарски број полазног материјала;
- врсту дрвета (народни и научни назив);
- врсту полазног материјала;
- назив региона провенијенције за полазни материјал за производњу селекционисаног и репродуктивног материјала познатог порекла;
- категорију и намену репродуктивног материјала који се производи од полазног материјала;
- податке о локацији полазног материјала: назив газдинске јединице, број одељења и одсека ако се налази у шуми, односно назив општине, катастарске општине и број катастарске парцеле ако се налази изван шуме; локални назив; надморску висину и географску ширину и дужину;
- површину извора семена, семенске састојине или семенске плантаже;
- геолошку подлогу и тип земљишта на коме се налази полазни материјал;
- порекло полазног материјала – аутохтоно, неаутохтоно или непознато, као и порекло неаутохтоног полазног материјала;
- називе клонова или фамилија од којих је основана семенска плантажа;
- податке о идентитету, броју и пропорцији учешћа клонова у клонској смеси;
- податке о томе да ли је полазни материјал за производњу тестираног репродуктивног материјала генетски модификован.

Члан 25а*

Национална листа признатог полазног материјала дата је на Обрасцу бр. 11 – Национална листа признатог полазног материјала са упутством за попуњавање и чини саставни део овог правилника, а садржи следеће податке из Регистра:*

- 1) назив врсте дрвета;***
- 2) категорију;***
- 3) регион провенијенције;***
- 4) регистарски број;***

5) податке о локацији (газдинска јединица, одељење и одсек за уређене шуме, назив катастарске општине и број катастарске парцеле за неуређене шуме);*

6) географске координате;*

7) надморску висину;*

8) врсту полазног материјала;*

9) површину;*

10) порекло;*

11) намену.*

*Службени гласник РС, број 83/2009

V. КОНТРОЛА ПРОИЗВОДЊЕ РЕПРОДУКТИВНОГ МАТЕРИЈАЛА И УВЕРЕЊЕ О ПОРЕКЛУ РЕПРОДУКТИВНОГ МАТЕРИЈАЛА

1. Контрола

Члан 26.

Контрола производње се врши у присуству лица које стручно руководи пословима производње репродуктивног материјала.

Пријава за контролу производње семена и делова биљака подноси се на Обрасцу бр. 5, а пријава за контролу производње садног материјала на Обрасцу бр. 6, који су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 27.

О извршеној контроли производње сачињава се записник на Обрасцу бр. 7, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Записник из става 1. овог члана сачињава се у два примерка, од којих један задржава Министарство, а други произвођач.

Ако је вршење стручних послова контроле производње поверено другом правном лицу, записник из става 1. овог члана сачињава се у три примерка, од којих један примерак задржава произвођач, а два примерка овлашћено правно лице, које је вршило контролу, које је дужно да у року од 15 дана од дана извршене контроле један примерак закључка достави Министарству.

Члан 28.

Количина шумског садног материјала по врсти, старости и категорији утврђује се на основу документације произвођача и методом узорковања на 5 до 20% биљака распоређених равномерно на целој површини, или потпуним пребројавањем садница.

Члан 29.

Општи изглед биљака утврђује се на основу пораста, развијености и уједначености подземног и надземног дела биљака, у складу са прописаним нормама квалитета.

Садни материјал који испуњава прописане норме квалитета и који је прав, једноструког стабла, без механичких оштећења, без знакова физиолошке слабости, са довољним бројем правилно развијених пупољака и правилно развијеног корена, може да се користи као репродуктивни материјал шумског дрвећа.

2. Уверење о пореклу репродуктивног материјала

Члан 30.

У зависности од врсте полазног материјала од кога потиче репродуктивни материјал, Министарство издаје уверења о пореклу репродуктивног материјала **за партију семена, односно пошилику делова биљака или садног материјала*** на обрасцима који су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део, и то:

– Образац бр. 8 – Уверење о пореклу репродуктивног материјала шумског дрвећа којер потиче од извора семена или из семенске састојине;

- Образац бр. 9 – Уверење о пореклу репродуктивног материјала шумског дрвећа које потиче од клонова или клонских смеша;
- Образац бр. 10 – Уверење о пореклу репродуктивног материјала шумског дрвећа које потиче из семенске плантаже или од родитељских стабала.

*Службени гласник РС, број 105/2005

Члан 31.

Као пошиљка делова биљака, односно садног материјала из члана 30.* овог правилника сматрају се делови биљке, односно садни материјал који је припремљен за стављање у промет и упакован у складу са прописаним нормама квалитета.

Минимална чистота врсте, односно сорте у партији семена, односно пошиљци делова биљака и садница не може бити мања од 99%.

*Службени гласник РС, број 105/2005

Члан 32.

За пошиљку репродуктивног материјала насталу дељењем оригиналне пошиљке репродуктивног материјала, Министарство издаје ново уверење о пореклу на основу захтева добављача и записника републичког шумарског инспектора о дељењу оригиналне пошиљке.

VI. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 33.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о контроли производње шумског семена („Службени гласник РС”, број 47/99) и Правилник о контроли производње шумског садног материјала („Службени гласник РС”, број 47/99).

Члан 34.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-84/2005-09
У Београду, 25. августа 2005. године
Министар,
Ивана Дулић-Марковић, с.р.

Листа образаца:

Образац бр. 1 – Пријава за признавање полазног материјала за производњу репродуктивног материјала познатог порекла

Образац бр. 2 – Пријава за признавање полазног материјала за производњу селекционисаног и квалификованог репродуктивног материјала

Образац бр. 3 – Пријава за признавање полазног материјала за производњу тестираног (сортног) репродуктивног материјала

Образац бр. 4 – Уверење о признатом полазном материјалу

Образац бр. 5 – Пријава за контролу производње семена и делова биљака

Образац бр. 6 – Пријава за вршење контроле производње шумског садног материјал

Образац бр. 7 – Записник о контроли производње репродуктивног материјала шумског дрвећа

Образац бр. 8 – Уверење о пореклу репродуктивног материјала шумског дрвећа којер потиче од извора семена или из семенске састојине

Образац бр. 9 – Уверење о пореклу репродуктивног материјала шумског дрвећа које потиче од клонова или клонских смеша

Образац бр. 10 – Уверење о пореклу репродуктивног материјала шумског дрвећа које потиче из семенске плантаже или од родитељских стабала

Образац бр. 11 - Национална листа признатог полазног материјала са упутством за попуњавање